

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi,
paula-laine@nordstrom@tem.fi

Lausunto

1 (7)

5.12.2017

TEM/1611/00.04.01/2016

**TEM lausuntopyynnöt liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistele-
van työryhmän mietinnöstä ja liikesalaisuuskäsitteen yhdenmukaistamisesta.**

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on pyytänyt Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta (jäljempänä EK) lausuntoa liikesalaisuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän mietintöön sisältyvästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi liikesalaisuuslaiksi. Erityisesti pyydetään lausumaan ehdotetuista liikesalaisuuden oikeudetonta hankkimista, käyttämistä ja ilmaisemista koskevista säännösehdoista, ehdotuksesta oikeuspaikaksi sekä teknisten ohjeiden osalta ehdotetusta sääntelystä. Lisäksi ministeriö tiedustelee erillisellä lausuntopyynnöllä kysymystä eri laeissa käytettävien liikesalaisuuskäsitteiden yhdenmukaistamisesta liikesalaisuuslakiehdotuksessa käytetyn käsitteen mukaiseksi ja näkemystä siitä, onko terminologian yhdenmukaistaminen mahdollista toteuttaa uuden liikesalaisuuslain säätämisen yhteydessä. Työryhmän mietinnössä ei käsitteiden yhdenmukaistamista ole käsitelty erillisenä asiana. EK esittää lausuntonaan kokonaisuudesta seuraavan.

Yleistä

Mietintö sisältää ehdotuksen uudeksi liikesalaisuuslaiksi, jolla laitetaan täytäntöön liikesalaisuusdirektiivi (EU) 2016/943 ja johon siirretään lainsäädännön nykyiset liikesalaisuuksien suoja sekä teknisten esikuvien ja teknisten ohjeiden suoja koskevat säännökset sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetusta laista. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan liikesalaisuusdirektiivin edellyttämiä muutoksia työsopimuslakiin.

EK oli mukana mietinnön valmistelleessa työryhmässä sekä työryhmän alaisuudessa toimineessa erillisessä kolmikantaisessa työoikeudellisia kysymyksiä käsitelleessä jaostossa. EK yhtyi työryhmän mietintöön kaikilta muilta kuin liikesalaisuuslakiehdotuksen 6 §:n osalta. EK jätti tästä liikesalaisuuden ilmaisemista työntekijän edustajalle käsittelevästä säännöksestä eriävän mielipiteen yhdessä Suomen Yrittäjien kanssa.

Muilta osin EK katsoo, että liikesalaisuusdirektiivin kansallinen voimaansaattaminen kokonaan uudella erillislailla on kannatettava. Se yhdenmukaistaa kansallista hajallaan olevaa liikesalaisuuksien sääntelyä

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Riikka Tähtivuori

5.12.2017

ja tehostaa liikesalaisuuksien haltijoiden käytettävissä olevia siviilioikeudellisia keinoja puuttua liikesalaisuuksien väärinkäyttöön. Uusi liikesalaisuuslaki tehostaa myös lyhyen nimensä ja systematiikan johdosta asemaansa osana immateriaalioikeudellisen (IPR) lainsäädännön kokonaisuutta. Kuten mietinnössä todetaan, tuoreimpien tutkimustenkin mukaan liikesalaisuuksien merkitys elinkeinotoiminnassa on kasvanut ja merkittävä osa suomalaisyrityksistä käyttää liikesalaisuutta innovaatioidensa suojaamiseen joko muiden IPR:ien ohessa tai niiden vaihtoehtona. On tärkeää, että suomalaisille yrityksille mahdollistuu liikesalaisuusdirektiivin implementoinnin myötä nykyistä tehokkaammat siviilioikeudelliset oikeussuojakeinot liikesalaisuuksien loukkaustilanteissa nykyisin pääosin rikosoikeudelliseen suojaan pohjaavan järjestelmän ohella.

Liikesalaisuuden käsite ja määritelmä, soveltamisala

Liikesalaisuuden käsite ja määritelmä perustuvat liikesalaisuusdirektiiviin, jotka puolestaan pohjaavat kansainväliseen immateriaalioikeuksia koskevaan TRIPS-sopimukseen. Direktiivi edellyttää liikesalaisuuden määritelmän sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön, jollaista ei Suomessa ole ollut siviilioikeuden puolella ja käsitteet ovat myös vaihdelleet "liikesalaisuuden, liike- ja ammattisalaisuuden, ammatti- ja liikesalaisuuden ja yrityssalaisuuden" välillä. Rikoslaki on ainoa, johon sisältyvä käsite "yrityssalaisuus" on määritelty. Työryhmän erillisessä muistiossa käsitteiden yhdenmukaistamisesta todetaan, että lainsäädännön erilaisista käsitteistä huolimatta, niiden sisältö on nähty pitkälti tarkoittavan samaa asiaa ja oikeuskäytännössä myös tulkittu samoin.

EK pitää erittäin toivottavana, että liikesalaisuus-käsite yhdenmukaistetaan mahdollisimman kattavasti läpi koko lainsäädännön ja vähintäänkin siviilioikeudellisen sääntelyn osalta, jota osa-aluetta liikesalaisuusdirektiivin sisältö käsittää. Koko lainsäädännön läpi kulkeva liikesalaisuus-käsite selkeyttäisi liikesalaisuuksia koskevan sääntelyn soveltamista ja tulkintaa, minkä johdosta yhdenmukaistaminen olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa myös rikoslaissa käytetyn yrityssalaisuus-käsitteen ja yrityssalaisuus-määritelmän kohdalla. Ottaen huomioon muutoksen kohteena olevien liikesalaisuuslakien kokonaismäärä ja liikesalaisuusdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon määräaika 9.6.2018, uuden erillislain säätämisen yhteydessä tulee tehdä se mikä täytäntöönpanoaikataulun sallimissa rajoissa on mahdollista ja jatkaa yhdenmukaistaminen keskeneräisiltä osin päätökseen ministeriössä virkamies työnä.

Kuten mietinnössä todetaan, uusi liikesalaisuuslakiehdotus koskee direktiivin mukaisesti sekä tavaroita että palveluita. Huolimatta soveltamisalan laajuudesta, säännöksissä kuitenkin puhutaan lakiteknisistä syistä yksinomaan tavarasta ja vain perusteluissa on mainittu sääntelyn soveltuminen palveluihin. Käytännön soveltamisen näkökulmasta EK

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Riikka Tähtivuori

5.12.2017

pitäisi kannatettavana, että lakiehdotuksessa käytetty ilmaisu "tavara" korvattaisiin sanalla "tuote". Tuote pitää sisällään sekä tavaran että palvelun, ja sen voisi yleisesti todeta kohdassa 5.3.1. samassa yhteydessä, jossa puhutaan palveluiden sisältymisestä liikesalaisuuslain soveltamisalaan.

Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen, käyttäminen ja ilmaiseminen

Liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta säädetään 3 §:ssä ja sillä laitetaan täytäntöön liikesalaisuusdirektiivin oikeudetonta hankintaa koskevat 3 ja 4 artiklojen asianmukaiset kohdat. Säännösehdoituksessa on erityisesti oikeudettomat hankkimistavat kirjoitettu laajasti kattamaan mahdollisimman monet tilanteet sisältäen ns. perälautana muun hyvän tavan vastaisen menettelyn. EK pitää tätä ehdotusta yleisesti hyvin laadittuna. Ottaen kuitenkin huomioon aikaisempi mainintamme siviilioikeuden ja rikosoikeuden mahdollisimman yhdenmukaisesta tulkintakäytännöstä, EK näkemyksen mukaan säännöskohdan perusteluihin olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää maininta rikoslain 30 luvun 4 §:n yritysvakoilusta todeten, että yritysvakoilu tulisi nähdä oikeudettomien hankkimistapojen rinnasteisena tekona. Tällöin yritysvakoilu olisi mahdollista luokitella liikesalaisuuslain oikeudettoman hankkimisen täyttäväksi teoksi riippumatta siitä toteutuuko väärinkäytöksen osalta rikosoikeudellinen vastuuta.

Liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä ja ilmaisemista säädetään lakiehdotuksen 4 §:ssä, ja se sisältää liikesalaisuusdirektiivin 4 artiklan ao. kohdat sekä nykyisestä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetusta laista vastaavan säännöksen. Kuten oikeudetonta hankintaa koskeva säännös, myös tämä 4 § on rakenteeltaan huomattavasti direktiivin muotoilua selkeämpi ja kattaa laajasti erilaisia tilanteita.

EK pitää säännöskohtaa onnistuneesti laadittuna ja pitää hyvänä myös sitä, että useimmat säännökseen kirjatut oikeudettoman käytön tai ilmaisemisen tilanteet ovat ajallisesti rajoittamattomia. Esimerkkinä mainittakoon luottamuksellisen liikesuhteen tilanne tai toimiminen liikesalaisuuden käyttämisestä tai ilmaisemista rajoittavan sopimuksen tai velvoitteen vastaisesti (4 §:n 2 momentti 3 - 4 kohta). Luottamuksellisessa liikesuhteessa yritykset sitoutuvat liikesalaisuuksiensa salassapitoon sopimuksin ja kyseinen säännös mahdollistaa salassapitovelvollisuuden yritysten edustajien osalta ilman erillistä salassapitositoumusta. EK mielestä yksityiskohtaisia perusteluita voisi kuitenkin tältä osin täydentää niin, että liikesalaisuuden käyttämisestä tai ilmaisemista rajoittavan sopimuksen tai velvoitteen kohdalla todettaisiin, että sopimus tai velvoite on voinut syntyä joko samanaikaisesti tai eri aikaan liikesalaisuuden saamisen kanssa. Tämä selkiyttäisi säännöskohdan soveltumista

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Riikka Tähtivuori

5.12.2017

käytännön tilanteisiin, joissa sopimus monesti tehdään vasta siinä vaiheessa, kun tietoa on jo luovutettu.

Säännösehdotuksen 3. momentti eli liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen tai ilmaiseminen toisen palveluksessa ollessa rajoittuu yksinomaan palvelusaikaan paitsi, jos tieto liikesalaisuudesta on palvelussuhteen aikana hankittu oikeudettomasti. Tällöin kielto jatkuu myös palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Kuten ehdotuksen perusteluissa todetaan rikoslain 30 luvun 5 §:n mukaan palvelussuhteessa olevan henkilön oikeudettomasti ilmaistessa tai käyttäessä yrityssalaisuutta rangaistavuus jatkuu vielä kaksi vuotta palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Kuten EK on jo työryhmävaiheessa ilmaissut, liikesalaisuussääntelyn yhdenmukaistamisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että rikoslain 2 vuoden sääntö otettaisiin myös liikesalaisuuden siviilioikeudelliseen sääntelyyn yhdenmukaista soveltamiskäytäntöä tukemaan.

Poikkeussäännökset: Ilmiantajan suoja ja liikesalaisuuden ilmaiseminen työntekijän edustajalle

Liikesalaisuusdirektiivi säättää kolmesta poikkeustilanteesta joissa liikesalaisuuden haltijan vaatimus oikeussuojakeinojen käyttämisestä olisi hylättävä, vaikka liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen olisi tapahtunut oikeudettomasti. Nämä kolme poikkeusta on esitetty liikesalaisuuslakiehdotuksen 5 ja 6 §:ssä.

Ehdotuksen 5 § käsittelee niistä kahta tilannetta eli ilmiantajan suojaa (whistle blowing) sekä perusoikeuskirjassa määrätyn sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden käyttöä. Ehdotuksessa säädetään edellytyksistä, joilla väärinkäytöksistä ja laittomasta toiminnasta voidaan ilmoittaa ja sananvapautta käyttää liikesalaisuuden suojasta huolimatta.

EK pitää säännöksen perusteluita asianmukaisina ja tärkeinä. Yksityiskohtaisia perusteluita olisi kuitenkin hyvä täydentää ilmiantajan suojaa koskevan poikkeuksen osalta kahdessa kohdassa. Ensimmäinen koskee turvallisuuden ja terveyden vaarantumista käsittelevää tilannetta, jonka voitaisiin katsoa yleensä oikeuttavan liikesalaisuuden paljastamisen ulkopuoliselle. EK näkemyksen mukaan säännöskohdan nojalla ei kuitenkaan pitäisi syntyä oikeutta kertoa mistä tahansa terveys- tai turvallisuusriskistä vaan turvallisuuden tai terveyden vaarantumisriskin tulisi olla luonteeltaan vakava, jotta ilmiantajan voitaisiin katsoa nauttivan säännöksen tarkoittamaa suojaa.

Toinen täydennettävä kohta koskee yrityksen sisäisiä ilmoituskanavia. EK pitää tärkeänä, että yritysten sisäinen ilmoittaminen on aina ensisijainen keino liikesalaisuuden paljastamiseen puuttumiseksi, oli yrityksessä ilmiantokanavaa tai ei. Perusteluista olisi tärkeä näkyä selkeästi, että liikesalaisuuden paljastaminen yleisen edun nimissä olisi sallittua

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Riikka Tähtivuori

5.12.2017

vasta, jos yrityksen sisällä ei ole ollut aitoa mahdollisuutta tähän puuttumiseen. Jos yrityksen sisällä on ilmiintokanava käytössä ja siitä huolimatta henkilö paljastaa liikesalaisuuden ulkopuoliselle (ilman lakisääteistä ilmoitusvelvollisuutta esim. toimialakohtaiselle valvontaviranomaiselle), tulisi tällaista tilannetta pyrkiä arvioimaan siitä lähtökohdasta, että henkilö on ilmoittanut asian vahingoittamistarkoituksessa. EK katsoo, että yhtiöiden tulisi jatkossakin saada räättälöidä omaan toimintaympäristöönsä optimaalisesti soveltuva ilmoituskanava tai -menettely yritykselle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Liian yksityiskohtainen ja kategorinen sääntely tässä asiassa saattaisi kääntyä tavoitteitaan vastaan.

Kuten yksityiskohtaisissa perusteluissa selvästi todetaan säännöskohdan jälkimmäisen virke sananvapautta koskevasta poikkeuksesta tulisi arvioitavaksi lähinnä tiedotusvälineitä koskevassa toiminnassa eikä sillä muuteta nykyistä kansallista oikeustilaa liikesalaisuuksien suojan ja sananvapauden osalta. EK:lla ei ole tätä poikkeusta koskevaan säännöskohdan kirjaukseen täydennettävää.

Ehdotuksen 6 § käsittelee liikesalaisuusdirektiivin 5 artiklan kolmatta poikkeustilannetta eli liikesalaisuuden ilmaisemista työntekijän edustajalle. EK jätti säännösehdotuksesta yhdessä Suomen Yrittäjien kanssa eriävän mielipiteen katsoen, ettei kyseisen poikkeuksen kansallinen täytäntöönpano ole tarpeen. Nykyinen lainsäädäntö täyttää jo direktiivin edellytykset tältä osin eikä mietinnön valmisteluvaiheessa työryhmässä noussut esille tilanteita, joissa poikkeussäännös tulisi käytännössä sovellettavaksi. EK katsoo, että 6§:n säätämisestä tulisi kokonaan luopua ja viittaa yksityiskohtien osalta eriävässä mielipiteessä lausuttuun.

Teknisten ohjeiden suoja

Liikesalaisuuslakiehdotus sisältää liikesalaisuusdirektiivin implementoinnin ohella liikesalaisuutta sekä teknisiä esikuvia ja teknisten ohjeita koskevan sääntelyn, jotka sisältyvät voimassa olevaan lakiin sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Mietinnössä esitetään, että nykyinen teknisten esikuvien ja teknisten ohjeiden nimi yksinkertaistetaan käsitteeksi tekniset ohjeet ja samalla yhdenmukaistetaan sitä koskeva sääntely mahdollisimman pitkälle liikesalaisuuksia koskevan sääntelyn kanssa kuten esim. käsittämään liikesalaisuuslain oikeussuojakeinot.

EK kannattaa teknisten ohjeiden sisällyttämistä uuteen liikesalaisuuslakiin sekä ehdotettua sääntelyn yhdenmukaistamista ja käsitteellistä yksinkertaistamista. Työryhmän kuulemien yritysten viestinä oli tarve nykyisen teknisten esikuvien ja teknisten ohjeiden sääntelyn säilyttämiseksi. Tämä kansallinen teknisten ohjeiden sääntely tarjoaa yrityksille keinon tietojen luottamuksellisuuden turvaamiseen myös ilman sopimusta tilanteessa, jossa liikesalaisuuden edellytykset eivät täyty. IPR

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Riikka Tähtivuori

5.12.2017

-intensiivisillä ja innovaatioalan yrityksillä teknisten ohjeiden suojalla on erityisen suuri merkitys, kun suoja perustuu luottamuksellisuuteen eikä teknisen ohjeen haltuunsa saanut taho saa käyttää tieto muuhun tarkoitukseen kuin siihen, jota varten se on hänelle uskottu.

Toimivaltainen tuomioistuin

Liikesalaisuusasioita koskevasta oikeuspaikasta säädetään lakiehdotuksen 16 §:ssä. Sen mukaan liikesalaisuuslaissa tarkoitetut riita-asiat sekä saman ehdotuksen 15 §:ssä mainitut rikkomukset ja rikokset käsitellään käräjäoikeudessa. Siltä osin kuin riita-asiassa on vastaajana oikeushenkilö tai elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, voidaan asia tutkia myös markkinaoikeudessa.

Lainvalmistelussa harkittiin kolmea erilaista toteuttamisvaihtoehtoa, joista mietintöön valittiin ehdotettavaksi em. käräjäoikeuden ja markkinaoikeuden osittain rinnakkaisen toimivallan malli. Sen katsottiin parhaiten takaavan asianosaisten pääsyn tuomioistuimeen ja liikesalaisuutta koskevien yksityisoikeudellisten vaatimusten tarkoituksenmukaisen käsittelyn.

EK tukee ehdotettua rinnakkaisen toimivallan mallia ja katsoo sen tarkoituksenmukaisimmaksi kompromissiksi ottaen huomioon liikesalaisuuslain soveltumisen moniin erilaisiin asianosaisrelaatioihin ja tilanteisiin. Silloin kun liikesalaisuusriidan tai 15 §:n mukaisen rikkomus- tai rikosasian osapuolena on luonnollinen henkilö esim. työntekijä, ei markkinaoikeus olisi mahdollinen tuomioistuin jutun käsittelyyn. Sen sijaan yritysten välisissä liikesalaisuuden väärinkäyttötilanteissa markkinaoikeus olisi useimmiten luontevin tuomioistuin riidan ratkaisemiseen, sillä markkinaoikeudella IPR-erityistuumioistuimena on paras osaaminen liikesalaisuuksista osana immateriaalioikeudellisten asioiden kokonaisuutta. Markkinaoikeuden haaste suhteessa käräjäoikeuskäsittelyyn yritysten välisissä liikesalaisuutta koskevissa oikeudenkäynnissä olisi kuitenkin korkeat tuomioistuinmaksut. Varsinkin pk-yritysten tilanteissa ne voivat osoittautua kohtuuttomiksi ja muodostaa siten oikeusturvan saatavuuden esteen ottaen erityisesti huomioon, että yritysten oikeusturvavakuutukset eivät lähtökohtaisesti kata erityistuumioistuimia eivätkä IPR-asioiden käsittelyä. EK pitääkin tärkeänä, että oikeusturvan saatavuuden näkökulmasta markkinaoikeus tulisi saattaa tuomioistuinmaksujen osalta yhdenvertaiseksi oikeuspaikaksi yleisten tuomioistuinten kanssa.

Suhde perustuslakiin

Mietinnön loppuosassa käsitellään liikesalaisuuslakiehdotuksen suhdetta perustuslakiin, kuten omaisuudensuojaan ja sananvapauteen. EK katsoo, että perusoikeuksien tarkastelussa myös niiden keskinäinen punninta ja arvottaminen ovat tärkeä osa kokonaisuutta ja siltä osin

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Riikka Tähtivuori

5.12.2017

mietintö kaipaisi täydennystä. Liikesalaisuuksien kohdalla tämä korostuu, sillä julkiseksi tultuaan liikesalaisuuden määritelmän edellytys tiedon salassa pitämisestä ei enää täyty ja liikesalaisuussuoja on lopullisesti menetetty.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Hannu Rautiainen
johtaja

